

TÜRKİYE VE JAPONYA'DA VERGİ SİSTEMLERİN GELİŞİMİ VE KİŞİSEL GELİR VERGİSİ KARŞILAŞTIRMASI¹

Elyasa Aksoy²

Özet

Devletin var olduğu süreden bu yana vergi de varlığını sürdürmektedir. Ülkeler kendi ekonomik, kültürel ve demografik yapıları çerçevesinde farklı biçimlerde oluşturdukları vergi kanunları aracılığıyla verginin konulması ve tahsil edilmesi ve daha birçok alanda gerekli işlemleri gerçekleştirmektedirler. Vergi kanunlarının bütününden daha fazlasını ifade eden vergi sistemi kavramı da ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir.

Bu çalışmada Türkiye ve Japonya'da karşılaştırmaya esas aldığımız vergi sistemlerinin gelişim süreci ele alınmaktadır. Türkiye ve Japonya'da vergi sistemlerinin tarihsel gelişimi ve gelir vergisi özelinde vergi yapılarının karşılaştırması yapılarak geçmişten günümüze yaşanan değişim ortaya konmaya çalışılmıştır. Türkiye'de vergi sisteminin modernleşme süreci Japonya'ya nazaran her ne kadar daha geç başlasa da her iki ülkede de benzer dönüşüm süreçleri yaşanmış ancak bu süreci Japonya'nın daha iyi yönettiği görülmüştür. Kişisel gelir vergisi kapsamında da yapılan değerlendirmeler neticesinde iki ülke arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vergi Sistemi, Kişisel Gelir Vergisi, Maliye Tarihi.

JEL Kodları: H20, H24, H29

¹ Bu makale 1-3 Kasım 2019 tarihlerinde düzenlenmiş olan III. Uluslararası EUREFE'19 Kongresinde sunulan sözlü bildiriden türetilmiştir.

² Araştırma Görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü, Aydın, Türkiye, elyasa.aksoy@adu.edu.tr

**DEVELOPMENT OF TAX SYSTEMS AND COMPARISON OF PERSONAL INCOME TAX
IN JAPAN AND TURKEY**

Elyasa Aksoy³

Abstract

Since the state has been deprived of its existence, the tax also continues to exist. Countries are carrying out the process of putting and collecting the tax through the tax laws they have created in different forms in the framework of their economic, cultural and demographic structures, and in many other areas. The concept of the tax system, which expresses more than all of the tax laws, differs from country to country.

In this study, the development process of the tax system for Turkey and Japan are discussed historically. The historical development of tax systems for both Turkey and Japan, by comparison of the tax structure ,within the framework of income tax, has been studied to reveal changes in the past to the present. The process of modernization of the tax system began in Turkey compared to Japan later. Both countries have experienced similar transformation processes, but this process has been seen to be better governed by Japan. As a result of the assessments made within the scope of personal income tax, similarities and differences between the two countries have been revealed.

Key Words: Tax System, Personal Income Tax, Fiscal History.

JEL Codes: H20, H24, H29

³ Research Assistant, Aydın Adnan Menderes University, Aydın Faculty of Economics, Public Finance Department, Aydın, Türkiye, elyasa.aksoy@adu.edu.tr

1.GİRİŞ

Türkiye ve Japonya’da vergi sistemlerinin gelişim sürecine bakıldığında, tarihsel olarak farklı dönemlere denk gelse dahi değişikliklerin benzer amaçlarla gerçekleştiği ve batılılaşma kapsamında reformist bir yapıda oluştuğu belirtilebilir.

Japonya’nın sahip olduğu dışa kapalı ekonomisini özellikle Meiji dönemi ve Meiji dönemi sonrasında başladığı girişimlerle kısa bir süre içerisinde küresel entegrasyona adapte etmiş ve ülke ekonomisinin gelişim sürecine yön vermiştir. Türkiye’de benzer bir sürecin Osmanlı döneminde başlamış olmasıyla beraber Osmanlı döneminde küresel entegrasyon sürecinin geri planda kalması nedeniyle ancak Cumhuriyet döneminde nihayete erdiği görülmektedir.

Vergi sistemlerinin hem Türkiye hem de Japonya’daki gelişim süreci ele alındığında Japonya’da on dokuzuncu yüzyılın sonlarında modern anlamda bir vergi sisteminin gelişim süreci başladığı görülmektedir. Türkiye’de ise cumhuriyetin ilanı ile birlikte vergi sisteminin modernleşme süreci başlamasına karşın, ancak 1950’lerde vergi sisteminin küresel anlamda modern bir vergi sistemine dönüştüğü gözlemlenmektedir.

Bir ülkede vergilerin dağılımının dengeli ve adaletli olması isteniyorsa dolaylı- dolaysız vergilerin, vergi hasılatındaki payına dikkat etmek gerekmektedir. Dolaysız vergiler artan oranlı vergi tarifesi, asgari geçim indirim ve çeşitli vergi harcamaları sayesinde mükellefin vergi ödeme gücünü görece daha çok dikkate aldığından daha adil oldukları söylenebilir. Aksine dolaylı vergiler ise daha düşük gelirli bireyler üzerinde daha ağır vergi yükü oluşturdukları ve vergi ödeme gücünü dikkate almada yetersiz olduklarından vergi adaletini bozucu etki yaratmaktadırlar (Susam ve Oktayer, 2007: 106).

Reformist bir gelişim süreci geçiren Japonya, modern vergi sisteminin inşası esnasında aynı zamanda Shoup Raporunun getirmiş olduğu adil vergi sistemi oluşturma amacıyla vergi yükününün daha adil olarak kabul edilen dolaysız vergiler üzerindeki ağırlığı arttırırken, Türkiye aynı gelişim sürecinde görece ağırlığı fazla olan dolaylı vergilerin ağırlığını değiştirememiş bu sebeple her ne kadar vergi sisteminde modernleşme hareketleri gözlemlense de adil bir vergi yükü dağılımını tahsis edebilecek bir vergi sistemi oluşturulması başarılammıştır.

2. TÜRKİYE’DE VERGİ SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye’de vergi sisteminin gelişim süreci ele alındığında literatürde bu süreç; Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Osmanlı dönemi ile kastedilen ve esas ele alınan süreç Osmanlı’nın son yıllarını kapsamakta olup modern anlamda vergi sisteminin gelişimi Türkiye’de Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir.

2.1. Osmanlı Dönemi Vergi Sisteminde Gelişmeler

Osmanlı Devleti Vergi Sisteminde dini bir karakterin olduğu görülmektedir (Önder, 2011: 319). Tımar sisteminin fonksiyonunu yitirmesi ve beraberinde savaşların kaybedilmesi ekonomiyi ve kamu gelirlerini olumsuz etkilemiştir (Ortaç, vd., 2016: 76). Gerileme döneminde, sürekli kaybedilen savaşlar, toprak kayıplarını artırmış ve vergi gelirlerini azaltmış, hazineye yük getirmiş, nüfus yapısını ve buna bağlı olan üretimi olumsuz yönde etkilemiştir (Ahin ve Büyükkurt, 2007). Batılı ülkelerin sanayileşme süreci karşısında Osmanlı İmparatorluğunun gelişim süreci geride kalmış ve iktisadi anlamda gelirlerini artırma yönünde büyük gelişim gösterememiştir. Buna ek olarak kaybedilen savaşlar neticesinde devletin gelirlerinin azalmasıyla beraber kamu harcamalarındaki artışı finanse edebilmek adına yeni vergi uygulamaları da geliştirememiştir.

Osmanlı döneminde vergi sisteminin temeli dini bir nitelikte olduğundan vergilerde karşımıza çıkan ilk genel ayırmda dini niteliktedir. Osmanlı ekonomisinde üretim faaliyetinin üçte ikisinin tarıma dayalı olması vergilendirme hususunda tarıma yönelik uygulamaların ağırlıkta olmasını açıklar niteliktedir (Önder, 2011: 319). Osmanlıda vergiler dini temelli şer-i vergiler ve padişahın koyduğu bölgeden bölgeye değişiklik gösteren ve o bölgenin örf ve adetlerine göre şekillenen örfi vergiler olmak üzere iki kategori altında sınıflandırılmaktaydı. Buna ek olarak gayrimüslim kesimin vergilendirilmesi hususunda ise Müslüman olanlara nazaran daha yüksek oranda vergilendirme uygulanmaktaydı (Önder, 2011: 320).

Osmanlı vergi sisteminde yaşanan sorunlardan birisi de vergi tahsilatında karşımıza çıkmaktadır. İltizam usulüyle toplanan vergi gelirlerinde temel sorun mültezim adı verilen ve devletle anlaşarak vergi toplama görevi üstlenen kimselerin keyfi uygulamaları neticesinde halktan adil olmayan bir biçimde vergi toplamasıdır (Buluş, 2010: 94). Osmanlı'nın son dönemlerinde ticari, sınai kazançlar ile serbest meslek erbabının gelirlerini ve daha sonra da ücretleri vergiye tabi tutmak hususunda ilk adımlar 19. yüzyılın ortalarında atılmış, ancak çeşitli aksaklıklar sebebiyle başarılı olamamıştır (Ahin ve Büyükkurt, 2007). 1907 yılında yapılan değişikliklerle kârine usulüne ve 1914 yılında da Fransız patent vergisi sistemine benzeyen "temettü vergisi" ne geçilmiştir (Neumark, 1946: 106). Modern bir vergi sisteminin temellerini oluşturmaya dönük girişimler olarak nitelendirilebilecek bu faaliyetler her ne kadar Osmanlı döneminde başlasa da esas olarak Cumhuriyet sonrası dönemde modern bir vergi sistemi oluşturulması sağlanmıştır.

2.2. Cumhuriyet Dönemi Vergi Sisteminde Gelişmeler

Osmanlı Devletinin yıkılması ve takip eden süreçte cumhuriyetin ilanı ile girilen bu yeni dönemde vergi anlamında yapılmak istenen yenilikler veya reformlar, içinde bulunulan dönem ve sahip olunan

koşullar bu yenilikleri gerçekleştirmeye pek elverişli değildi. Bu nedenle Cumhuriyetin ilk yıllarında mevcut sistem Osmanlı'dan devrıldığı haliyle kullanılmıştır. Tarım ürünleri üzerinden alınan bir vergi olan Aşar 1925 yılına kadar uygulanmış ve tarım dışı kazançları vergilendirmeye yönelik bazı girişimlerde bulunulmuştur.

Aşar vergisinin 1925 yılında yerine onu ikame edebilecek herhangi bir vergi getirilmeden uygulamadan kaldırılması kamu kesiminde önemli bir gelir kaybına neden olmuştur. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Osmanlı'da uygulanmakta olan Aşar ve Temettü Vergileri kaldırılmış yerine "kazanç vergisi" uygulanmaya başlamıştır. Bu uygulama zaman içinde birçok değişiklik ve eklemelere maruz kalmıştır (Ortaç, vd., 2016: 76). 1926 yılında getirilen bu vergi Cumhuriyet döneminde getirilen ilk gelir vergisi niteliğindedir.

Küresel anlamda etkileri görülen Büyük Buhran döneminde buhranın ülkemizdeki etkilerini azaltmak maksadıyla, ticaret ve sanat sektörüne oranla daha iyi durumda olduğu düşünülen hizmetli istihkaklarının vergilendirilmesi için 1890 sayılı İktisadi Buhran Vergisi kanunu ile 1/12/1931 tarihinden itibaren Buhran vergisi Türk vergi sistemine dahil olmuştur (Varcan, 1987: 51). İktisadi Buhran vergisi, olağandışı bir vergi niteliğinde olup ücretlerin vergi kapsamına alınmasını sağlaması yönüyle vergi sistemi üzerinde olumlu sonuçları gözlemlenmiştir (Önder, 2011: 323). İktisadi buhranın sona ermesiyle yürürlükten kaldırılması öngörülen İktisadi Buhran Vergisi, vergi konusunun anlaşılmasındaki basitlik, tahsilatının kolay oluşu ve yüksek hasılat sağlaması sebebiyle 1951 bütçe yılı başına dek yürürlükte kalmıştır (Saraçoğlu, 2009: 137). Cumhuriyet döneminde getirilen bir diğer vergi ise olağanüstü bir vergi olan Muvazene vergisidir. 1980 sayılı Muvazene Vergisi kanunu ile 1932 yılında hizmetlilerden alınmak üzere yürürlüğe giren verginin oranı %10 olarak uygulanmıştır. İlk başta bir yıl için getirilen bu vergi 1950 yılı sonuna kadar yürürlükte kalmıştır (Saraçoğlu, 2009: 137). 1950 yılında gelir vergisinin ayrı bir vergi olarak yürürlüğe girmesi Türk Vergi Sistemi'nde bir dönüm noktası olmuştur. Bu uygulama ile kurumlar ve şahıslar iki ayrı kanunla vergilendirilmeye başlamıştır. 1950 yılında 03.06.1949 tarih ve 5421 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu yürürlüğe giren Gelir Vergisi, 1960 yılında büyük çapta değişikliğe uğrayarak 1961 yılında 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile yürürlüğe girmiş ve hala uygulanmaktadır (Tosuner ve Arıkan, 2014: 8).

3. JAPONYA'DA VERGİ SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Uzun yıllar kapalı bir ekonomiye sahip olan Japonya'nın on dokuzuncu yüzyıl sonlarında, Meiji döneminde başladığı girişimlerle kısa bir sürede küresel entegrasyonunu gerçekleştirdiği ve gelişmiş ülkeler arasında en üst sıralarda kendine yer edindiği görülmektedir. Japonya vergi sisteminin tarihsel gelişimi Tokugawa dönemi, Meiji dönemi ve Meiji sonrası dönem şeklinde sınıflandırılarak aşağıdaki şekilde incelenecektir.

3.1. Tokugawa Dönemi Japon Vergi Sisteminde Gelişmeler

Japonya'da Tokugawa (Edo) dönemi, feodal yapının hakim olduğu ve 1603 ile 1868 yılları arasında 265 yıllık bir dönemi ifade etmektedir. Tokugawa döneminde Japonya'da vergiler ele alındığında; Denso adlı tarım vergisi ilk göze çarpan unsurdur. O dönemde aynı olarak tahsil olunan Denso adlı bu vergi çiftçiler üzerine salınan, tarım ve çiftçilik faaliyetleri üzerinden alınan bir vergi niteliğindedir (Önder, 2011: 309). Ayrıca bu dönemde Komononeri adlı boş arazi, orman ve akarsuların kullanımından tahsil edilen bir başka vergi mevcuttu. Bu dönemin bir başka önemli vergisi de Koyaku adı verilen aynı, nakdi veya ücretsiz çalışma biçiminde tahsil edilen bir çeşit baş vergisidir. Tokugawa döneminde vergilerin dağılımında tarım sektörünün %80-85 dolaylarında vergi gelirlerini oluşturulduğu görülmektedir (Önder, 2011: 310).

Vergisel anlamda da temel olarak tarımın vergilendirildiği Tokugawa dönemini takip eden yıllarda oldukça erken girişilen adımlarla özellikle Meiji döneminde kapitalist ekonomin ortaya çıkışı sonrası öncü ülkelerden biri olarak Japonya 1887 yılında ilk gelir vergisi uygulaması ile modern vergi sistemine geçiş sürecini başlatmıştır (Gillis, 1989: 180). Japonya'da Meiji döneminin ortaya çıkmasından yaklaşık 20 yıl sonra ise kapsamlı bir modern vergi sistemine geçiş süreci tamamlanmıştır.

3.2. Meiji Dönemi ve Meiji Dönemi Sonrası Japon Vergi Sisteminde Gelişmeler

Meiji döneminde artan kamu harcamaları ve idarecilerin Tokugawa döneminden devreden borçlarının karşılanabilmesi adına başta arazi vergisi olmak üzere birçok vergi reformuna gidilmiştir (Önder, 2011: 311). Aşağıda tabloda Meiji restorasyonu ile başlayan reform sürecinin gelişimi ve tarihsel çerçevedeki gelişimi ele alınmaktadır.

Tablo 1'de görüldüğü üzere 1872'de arazi vergilerinde aynı esastan nakdi esasa geçilmiştir. Bu değişim sürecinin iki önemli etkisi gözlemlenmektedir. Bunlardan ilki piyasa ekonomisinin yayılması ve parasal sektörün görece ağırlığının artması diğeri ise arazi mülkiyetinin belirli kişilerin elinde toplanmasıdır. Arazi mülkiyetinin belirli kişiler üzerinde toplanmasının altında yatan sebep, küçük çiftçilerin vergilerini ödeyememesi ve bu nedenle arazilerini elden çıkarmalarıdır (Bird, 1977: 166). Bu durum ise ikincil bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Arazilerini elden çıkarmak zorunda kalan çiftçiler kentlere göç etmiş ve kentleşme oranlarında ciddi artışlar meydana gelmiştir. 8 yıl gibi kısa sürede %70 dolaylarında bir artış gözlemlenmiştir. Kentleşme de beraberinde sanayileşme sürecinde olan ülke için daha fazla istihdam kaynağı ve ucuz işgücü sağlamıştır. 1887, 1896, 1899, 1913 ve 1926 yıllarında Japon vergi sisteminde çeşitli düzenlemeler ve reformlar gözlemlenmektedir. 1940 yılında kapsamlı bir vergi reformu gerçekleştiren Japonya vergi sisteminin yapısını zamanın ötesinde bir yapıya kavuşturmuştur (Önder, 2011: 311). Ancak Meiji dönemi sonrasında gerçekleştirilen vergi reformları özellikle Amerika Birleşik Devleti'nden gelen yetkililerce hazırlanan Shoup Raporu adlı raporda belirtilen kriterleri dikkate alınarak yapılan kapsamlı değişiklikler ile vergi sistemi daha adil bir yapıya kavuşmuştur. Bu süreçte modern bir vergi sistemi niteliğinde önemli adımlar atılmış olup, küresel anlamda örnek gösterilebilecek nitelikte bir vergi sistemi inşa edilmiştir. Erken Meiji dönemlerinde dolaylı vergilerin

ağırlığı %60'ın üzerinde iken yapılan reform ve düzenlemeler ile bu oran %30'lara hatta daha da altına çekilmiştir.

Tablo 1. Japonya'da Gerçekleşen Vergi Reformları

Yıllar	Yapısal Vergi Reformları	Tanımlamalar
1868 Meiji Restorasyonu		
1873	Arazi Vergisi Reformu	Vergi matrahı artık mahsullerden değil arazi bedeli üzerinden hesaplanması usulü getirilmiştir. Aynı ödeme yerine nakdi ödeme getirilmiştir.
1887	Gelir vergisi sisteminin oluşturulması	300 yen üzeri gelir elde eden bireylerin %1 ile %3 arasında artan oranlı vergilendirilmesi öngörülmüştür.
1894 Çin- Japonya Savaşı		
1896	Kayıt vergisi ve kurumlar vergisi uygulaması ile vergi toplama organlarının yeniden yapılandırılması	Kurumların sermayeleri ve çalıştırdıkları işçi sayısı nazarında vergilendirmesi kararlaştırılmıştır.
1889 Meiji Anayasasının ilan edilmesi		
1889	Kişisel gelir vergisi, kurumlar vergisi, faiz üzerinden alınan stopaj usulü vergi ile düzenlemeler	Vergi oranlarının düzenlenmesi ve çifte vergilendirmeyi önleyici uygulamalara yer verilmiştir.
1904 Rusya-Japonya Savaşı		
1913	Ücretli gelir kesintisi	Ücretlilerin gelirlerinin %10'u kesintiye uğraması kararlaştırılmıştır.
1914 I. Dünya Savaşı		
1920 Milletler Cemiyeti kuruluşu	Bazı gelir kategorileri için bakmakla yükümlü oldukları kişilere muafiyet getirilmesi ve stopaj vergisi sistemi	Vadeli mevduat ve temettü geliri ile yerleşik olmayanlara ödenen primler stopaja tabi olduğu kararlaştırılmıştır.
1926	Hem yerel hem de ulusal vergi reformu	İşletme karları vergiye tabi tutulması kararlaştırılmıştır. Dolaylı vergi sistemi revize edilmiştir
1932 Şanghay olayı	Artan mali gereksinimleri karşılamak üzere bir dizi vergi artışı ve emtia vergisinin getirilmesi	
1939 II. Dünya Savaşı		

Kaynak: Ministry of Finance Japan, 2006.

4.TÜRKİYE VE JAPONYA'DA VERGİ SİSTEMLERİNİN GELİŞİM SÜRECİNİN GELİR VERGİSİ ÖZELİNDE KARŞILAŞTIRMASI

Türkiye ve Japonya'da vergi sistemlerinin gelişim süreci ele alındığında her ne kadar farklı dönemlere de denk gelse süreç bakımından benzerlik göstermektedir. Türkiye'de modern vergi sisteminin temelleri Osmanlı'nın son dönemlerinde uygulamaya koyduğu Temettü Vergisi uygulaması ile başlasa da neticelenmesi ve modern gelir vergisi uygulaması 1950'li yıllardan sonra olmuştur. Japonya'da ise 1887 yılında ilk gelir vergisi uygulaması hayata geçirilmiş ve modern vergi sisteminin oluşumuna oldukça erken başlanmıştır. Her iki ülkenin tarihsel süreçte benzer şekilde kapalı bir ekonomiden açık ekonomiye döndüğü değişim sürecinde Japonya'nın Türkiye'ye kıyasla bu süreci daha iyi yönettiği görülmektedir. Gerek Japonya gerek Türkiye özelinde vergi sistemlerinin gelişimini değerlendirdiğimizde vergi adaleti bakımından Japonya'nın süreci daha iyi yönettiği ve geçmiş dönemlerde görece ağırlığı fazla olan dolaylı vergilerin azaltılarak, dolaysız vergilerin toplam vergiler içerisindeki payının artırıldığı söylenebilir. Yaşanan bu olumlu gelişmeler Japonya'nın aynı zamanda daha adaletli bir vergi yapısına kavuşmasına yardımcı olmuştur. Türkiye'de ise aynı dönemlerde dolaylı vergilerin toplam vergiler içerisindeki payını azaltılamamış aksine adaletsiz ya da daha az adaletli olarak atfedilen dolaylı vergilerde artış görülmüştür.

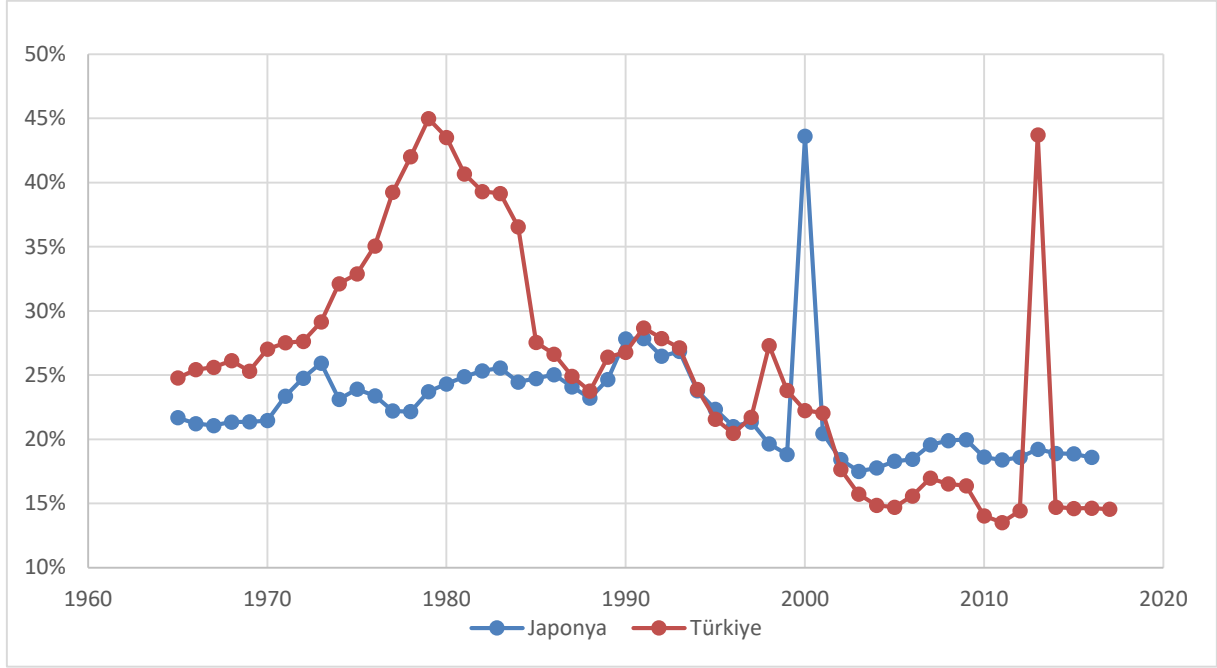
Tablo 2. Türkiye ve Japonya'da Son 15 Yıllık Süreçte Kişisel Gelir Vergisi Oranları

Ülkeler	Vergi Oranları			
	2005	2010	2015	2019
Türkiye	15 /20/ 25 /30/ 35	15 /20/ 25 /30/ 35	15 /20/ 25 /30/ 35	15/20/27/35/40
Japonya	10 /20/ 30/ 37	10 /20/ 30/ 37 /40	10 /20/ 30/ 37 /40/ 45	5/10/20/23/33/40/45

Kaynak: Ministry of Finance Japan, 2006; Gelir İdaresi Başkanlığı, 2019; IndoJapanPulse,2019.

Tablo 2'de Türkiye ve Japonya'da son 15 yıllık süreçte Kişisel Gelir Vergisi oranları verilmektedir. Tabloya bakıldığında Türkiye'nin vergi dilimlerinin sayısını azalttığı gözlemlenirken, Japonya'da tam tersi bir durum söz konusu gözükmemektedir. Tabi ki vergi oranlarının küresel anlamda paralel bir seyir izlemesi mümkün değildir. Her ülke kendi ekonomik ve mali yapısı çerçevesinde hareket ederek bu oranları belirler ve bazı amaçları gerçekleştirmek doğrultusunda da sapmalar meydana gelebilir. Japonya'nın son yıllardaki vergi anlamında girişimlerine bakacak olursak sadece kişisel gelir vergisi değil tüketim vergisinde de bir artışa gittikleri görülmektedir. Son yıllardaki bu artış trendi muhtemelen finansman kaynağına olan ihtiyacın artmasından ötürü olması öngörülmektedir.

Tablo 3. Türkiye ve Japonya’da Kişisel Gelir Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payının Son 50 Yıllık Seyri (1965-2017)

Kaynak: OECD Data, 2019.

Tablo 3’de ise Türkiye ve Japonya’da kişisel gelir vergisinin, toplam vergi gelirleri içerisindeki payının son 50 yıllık seyri görülmektedir. Kişisel gelir vergisinin payı incelendiğinde her iki ülkede farklı seyrettiği görülmektedir. Özellikle 24 Ocak Kararları neticesinde vergi politikasının, tüketici kesimin satın alma gücünü kısırarak iç talebi daraltmak ve iç üretim maliyetlerini düşürerek ihraç mallarına dış piyasalarda rekabet avantajı sağlamaya yönelik olarak ayarlandığından, vergi yükü bu dönemde bir sıçrama yaşamıştır (Oyan, 1992: 112). Aynı dönemde kişisel gelir vergisinin (kurumlar vergisi hariç) toplam vergi gelirleri içerisindeki payına bakılacak olursa Türkiye’de 1980 yılı için %43.5 iken aynı yıl Japonya’da %24.3 dolaylarında kalmıştır (T.C. Maliye Bakanlığı, 2004).

Türkiye’de 24 Ocak kararları neticesinde artan vergi yükü ve gelir vergisinin görece ağırlığının fazla oluşu grafikte iki ülke arasında özellikle Türkiye’deki artışa bağlı 1980 yılında gerçekleşen büyük farkı açıklar niteliktedir.

2015 yılında ise kişisel gelir vergisi hasılatının (kurumlar vergisi hariç) toplam vergi hasılatına oranı Türkiye’de %14.6 oranında gerçekleşirken, Japonya’da %18.9 oranında gerçekleşmiştir (OECD, 2019). Aynı dönem için kişisel gelir vergisinin GDP’ye oranına bakıldığında ise Türkiye’de 1980 yılında %5.7 iken Japonya’da %5.9 olmuştur. Ancak 2015 yılında Japonya’da yakın bir oranda %5.7 iken Türkiye’de %3.7 olarak gerçekleşmiştir.

5. SONUÇ

Türkiye ve Japonya’da yaşanan gelişim ve değişim süreçleri çerçevesinde vergi sistemleri de etkilenmiş ve değişime uğramıştır. Türk Vergi Sistemi ile Japon Vergi Sistemi mukayese edildiğinde

ilk başta Japonya'nın daha önceleri bu değişim sürecine başladığını aklımızdan çıkarmamak gerek. Her ne kadar İkinci Dünya Savaşı sonrası her iki ülkede de vergi sisteminin modernleştirilmesi kapsamında girişimler olsa da aynı sonuçlar ortaya çıkmamıştır. Japonların bu süreçte "Batı'nın bilimini Doğu'nun ahlakı ile birleştirme" söylemiyle hareket etmelerinin oldukça iyi sonuçlar verdiğini söylemek gerekir. Meiji dönemi sonrası yapılan düzenlemeler ile hem vergi sistemini modernleşiren Japonya bir yandan da vergi yükünün adil dağıtılmasını tahsis etmek üzere dolaylı vergilerin ağırlığını %60'lardan %30'ların aşağısına çekmeyi başarmıştır. Türkiye ise bu süreçte modernleşme çalışmalarına önem verseyse de adil vergi yükü dağılımı konusunda bir gelişim gösterememiştir. Buna ek olarak gelir vergisi özelinde bakıldığında ise Türkiye'de gelir vergisinin hem vergi gelirleri içerisindeki payında hem de Milli Hasıla içerisindeki payında azalış gözlemlenmektedir. Gelir vergisi özelinde bakıldığında Japonya'da da gelir vergisinin hem vergi gelirleri içerisindeki payında hem de Milli Hasıla içerisindeki payında azalış gözlemlense de Türkiye'de gelir vergisinin payı Japonya'ya kıyasla daha düşüktür.

Türk vergi sisteminin modernleşmesi anlamında kalkıştığı girişimlerde, vergi yükünün adil dağılımı hususunu atlamıştır. Daha kolay tahsil edilen ve denetimi kolay olan vergilere yönelmiştir. Bu bağlamda Japonya gibi örnek gösterilen bir vergi sistemine kavuşabilmek adına vergi sisteminin tekrar gözden geçirilmesi ve ekonomik kaygıların yanı sıra sosyal etkenlerinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Mevcut vergi kanunlarını değişikliğe uğratarak bir çözüm aramaktansa köklü bir değişikliğe gidilmesi ve kanunların yeniden tasarlanması istenen amaçlara ulaşılabilmesi adına daha uygun olabilir.

KAYNAKÇA

Ahin, O., Büyükkurt, A. İ. (2007). Gelir Vergisinin Ortaya Çıkışı ve Türkiye’de Gelir Vergisine Geçiş Döneminde Yaşanan Tartışmalar, <http://www.academia.edu>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.

Bird, R. M. (1977). Land Taxation and Economic Development: The Model of Meiji Japan. *The Journal Of Development Studies*, 13(2), 162-174.

Buluş, A.(2010). Vergi Toplamanın Özerkleştirilmesinin Vergi Toplamanın Etkinliğine Katkısı: İltizam Sistemi ile Bir Mukayese, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 81-120.

Gelir İdaresi Başkanlığı, 2019, <https://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gelir-vergisi-tarifesi-2019>, Erişim Tarihi: 10.10.2019.

Gillis,M. (1989). *Tax Reform in Developing Countries*, Duke University Press, USA.

IndoJapanPulse,2019, <https://indojapanpulse.com/2019/07/individual-income-tax-rates-in-japan>, Erişim Tarihi 05.10.2019.

Japanese Ministry of Finance, *Comprehensive Handbook*, 2006, https://www.mof.go.jp/english/tax_policy/publication/comprehensive_handbook_2006e/taxes2006e_b.pdf., Erişim Tarihi: 03.10.2019.

Küsmenoğlu, İ. (2010).*Cumhuriyet Dönemi Vergi Tarihi*, 1. Cilt, Oluş Yayıncılık, 2010.

Neumark, F. (1946). *Türkiye’de ve Yabancı Memleketlerde Gelir Vergisi Teori-Tarihçe-Pratik*, Hak Kitabevi, İstanbul.

OECD, *OECD Data*, <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm>., Erişim Tarihi: 25.09.2019.

Ortaç, F. R., Ünsal, H., Yılmaz, E.(2016). Yeni Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ön Vergileme Uygulamasının Vergi Sistemine Etkileri Açısından Değerlendirilmesi, *International Journal of Public Finance*,1(1),75-94.

Oyan, O. (1992).*Dışa Açılma ve Mali Politikalar Türkiye:1980-1989*, V.Yayınları.

Önder, İ. (2011). *İktisat Üzerine Düşünceler*. Yordam Kitabevi, İstanbul.

Saraçoğlu, F.(2009). 1930-1939 Döneminde Vergi Politikası, *Maliye Dergisi*,157, ss.131-149.

Susam, N. ve Oktayer, N. (2007). Türkiye Ekonomisinde Genel Bütçe Vergi Gelirleri İçinde Dolaysız ve Dolaylı Vergiler (1995-2005), *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 105-123.

T.C. Maliye Bakanlığı, *Vergi İstatistikleri Yıllığı*, 2004.

Tosuner, M. ve Arıkan, Z. (2014). *Türk Vergi Sistemi*, İzmir, Maliye Bölümü Masaüstü Yayıncılık Birimi.

Varcan, N. (1987), *Türkiye’de Vergi Politikalarının Oluşumu (Cumhuriyet Dönemi)*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları No. 208/43.